

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
1.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/839
Toplantı Tarihi/Sayısı : 9.11.2022/25
Karar Numarası : 2022/821
Başvuran : K. Ç.
Başvuran Vekili : --
Adres :
Muhatap Kurum/Kişi : Elmalı T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : --

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvuranın hastaneye sevkinin gerçekleştirilmediği, Kurum personeli tarafından darba ve hakarete maruz kaldığı, Kuruma nakil olduğu ilk günden beri kendisine yatak ve yatak takımı verilmediği iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, 17.06.2022 tarih ve ... sayılı ile kayda alınan başvuru dilekçesinde “*Kurum idaresi ile yaşadığı çeşitli sorunlar nedeniyle ölüm orucuna girdiğini ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu’ndan (TIHEK) bir heyet kendisiyle görüşene kadar ölüm orucunu sürdüreceğini*” iddia etmiş, bunun üzerine Kurum personeli tarafından başvuran ile SEGBİS aracılığıyla görüşme gerçekleştirilmiştir. Tutanak altına alınan görüşmede başvuran özetle;

a. Ölüm orucunu sonlandırdığını,

b. ... T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan tarihinde halen barındığı Elmalı T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna nakledildiğini, anti-sosyal kişilik bozukluğu rahatsızlığı olduğunu, Kurum doktorunun tedavisi için gerekli olan ilacı yazmadığını ve hastaneye sevk edilmeyi talep etmesine rağmen gerekçe gösterilmeksizin talebinin reddedildiğini, buna karşın diğer mahpusların istediği ilaçları alabildiğini,

c. Kurum personeli tarafından kendisine sürekli hakaret edildiğini, darp edildiğini ancak darbın kameraların kör noktalarında gerçekleştirilmesi nedeniyle kamera kaydının olmadığını,

d. Kuruma nakledildiği günden beri uyuması için gerekli olan yatak ve yatak takımının verilmediğini ve bu sebeple sık sık rahatsızlandığını iddia etmektedir.

3. Muhatap Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, 29.07.2022 tarihli yazılı görüşünde özetle;

a. Psikolojik rahatsızlığı nedeniyle tedavi talep eden mahpusun 23.06.2022 tarihinde Kurum revirinde tedavi edildiğini, tedavi sonucunda mahpusa “...” isimli ilacın reçete edildiğini,

b. Mevzuat uyarınca, mahpusun hangi uzmanlık alanında tedavi göreceğine muayenesini gerçekleştiren Kurum doktorunun karar verdiğini ve bu süreçte Kurum idaresinin herhangi bir yetkisinin bulunmadığını, mahpusun tedavisi için psikiyatri polikliniğine sevk edildiğini, ancak söz konusu polikliniğin randevularında yoğunluk yaşanması nedeniyle gerekli planlama yapıldıktan sonra sevkini gerçekleştirileceğini,

c. Başvuranın infaz kurumlarındaki diğer mahpuslar gibi sağlık hakkı ve hizmetlerinden öncelikli olarak yararlandırıldığını, mahpuslar arasında ayrımcılık yapılmasının söz konusu olmadığını ve reçete edilen ilaçların aynı gün temin edilerek mahpuslara teslim edildiğini,

d. Kurum personeli tarafından mahpuslara darp veya tehdit fiillerinin uygulanması halinde mahpusların şikâyetlerinin derhal ilgili mercilere iletilildiğini, bunun üzerine gerekli adli veya idari sürecin başlatıldığını, ancak başvuranın kurum idaresine bu yönde bir başvurusunun bulunmadığını, ayrıca iddialarının somut delillerle desteklenmediğini ve bu sebeple gerçeği yansıtmadığını,

e. Başvurana Kuruma kabul işlemleri tamamlandıktan sonra bir adet yatak, battaniye, yastık ve nevresim takımı verildiğini, ayrıca bu eşyaların yıpranması veya kullanışsız hale gelmesi durumunda dilekçe ile başvurulması halinde yenisiyle değişiminin yapıldığını belirtmiştir.

4. Başvuran, muhatap Kurumun cevabi yazısına ilişkin 25.08.2022 tarihli yazılı görüşünde özetle;

a. Kurumda kötü muamele olmadığına dair ibarelerin gerçeği yansıtmadığını, hatta 05.08.2022 tarihinde başmemur ile görüştükleri sırada başmemurun bir anda boğazını sıkmaya başladığını ve nefessiz kalana kadar bu eylemi sürdürdüğünü, daha sonra bu olaydan kimseye bahsetmemesi yönünde tehdit edilerek odasına götürüldüğünü, kamera kayıtlarının kontrol edilmesi halinde olay anının görülebileceğini,

b. Kendisine yatak ve yatak takımı verilmediğini, birçok kez emanet eşya memurluğuna bu konuya dair dilekçe vermesine rağmen konunun çözümü adına muhatap bulamadığını ifade etmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20.04.2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

6. Aynı Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; "*özürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği*" hükme bağlanmıştır.

7. 24.11.2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Ön incelemenin yapılması" başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca başvuruların, "*inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulması*" gerekmektedir.

8. Mezkûr Yönetmelik'in "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'nci maddesine göre; "*Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.*"

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

9. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendine göre; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuranın, iddia ve taleplerikonuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

10. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 3'üncü maddesine göre; "Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz." AİHS 3'üncü maddenin uygulama alanına girebilmek için, bir muamele, asgari bir şiddet eşiğine ulaşmış olmalıdır. Bu asgari eşiğin değerlendirilmesi türü

itibariyle görecelidir; bu değerlendirme, davanın tüm koşullarına ve özellikle de muamelenin türü ve çerçevesine, icra edilme şekillerine, süresine, fiziksel ve ruhsal etkilerine ve bazen de, mağdurun, cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumuna bağlıdır. (*Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Poltoratski v Ukrayna, § 131*) Herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınmıştır. Anılan maddenin birinci fıkrasında insan onurunun korunması amaçlanmıştır. Aynı maddenin üçüncü fıkrasında da kimseye “işkence” ve “eziyet” yapılamayacağı, kimsenin “insan haysiyetiyle bağdaşmayan” ceza veya muameleye tabi tutulamayacağı hüküm altına alınmıştır. Anayasa'nın 17. maddesi Devlete, söz konusu kişilerin işkence ve eziyete ya da insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir ceza veya muameleye, bu muameleler üçüncü kişiler tarafından yapılmış olsa bile, maruz bırakılmalarını engelleyecek tedbirler alma ödevini yüklemektedir. Dolayısıyla yetkililerin bildikleri ya da bilmeleri gerektiği bir kötü muamele tehlikesinin gerçekleşmesini engellemek için makul tedbirleri almamaları durumunda Devletin 17. maddenin üçüncü fıkrası anlamında sorumluluğu ortaya çıkabilir. (*Mahmut Kaya/Türkiye, B. No: 22535/93, 28/3/2000, § 115*).

11. Başvuran, Kurum personeli tarafından sürekli olarak darp edildiğini ve tehditlere maruz kaldığını, darbın genellikle güvenlik kameralarının göremediği yerlerde uygulandığını, ancak 05.07.2022 tarihinde Kurum başmemuru ile görüştüğü sırada darp edildiği ve daha sonra zorla odasına götürüldüğü olayın kamera kayıtlarının incelenmesi halinde görülebileceğini iddia etmiştir. Kötü muamele iddialarına konu başvuruların incelenmesinde; başvuran bir kötü muamele veya şiddet görmüş olabileceğini gösteren emareleri başvuru dosyasına sunmalıdır. Başvuranın kötü muamele gördüğüne ilişkin anlatımları soyut iddiaları değil, somut fiillerin tasvirini içermelidir (*Anayasa Mahkemesi (AYM), Cezmi Demir ve Diğerleri, Başvuru No: 2013/293, 17.07.2014, §95*). AİHM, yaşama hakkı ihlali iddiasında olduğu gibi işkence ve kötü muamele iddiaları konusunda da “*bütün makul kuşkunun ötesinde*” şeklinde bir kanıtlama standardı uygulamaktadır (*İrlanda v. Birleşik Krallık, Başvuru No: 5310/71, 18.01.1978, §161*).

12. İddiaların değerlendirilmesi sürecinde muhatap Kurumdan söz konusu tarihteki kamera kayıtları talep edilmiş, kayıtlar detaylı olarak incelenmiştir. Yapılan incelemelerde; başvuranın görevli başmemur ile görüştüğten sonra infaz ve koruma memurları tarafından odasına götürüldüğü, bu süreçte kötü muamele teşkil edecek herhangi bir uygulamaya maruz kalmadığı görülmüş, kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddialarının yerinde olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

13. İncelemesi gerçekleştirilen somut başvuruda, başvuran psikolojik rahatsızlığının tedavisi için ilaç verilmediğini ve talep etmesine rağmen hastaneye sevkini gerçekleştirilmediğini ileri sürmektedir. Muhatap Kurum cevabi yazısında, başvurana rahatsızlığının tedavisi amacıyla depresyon ve kaygı bozukluğu tedavisinde kullanılan “...” isimli ilacın verildiğini, hastaneye sevklerin ise randevu sistemindeki yoğunluk nedeniyle gecikebildiğini ifade etmiştir. 13.12.2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un “*Hükümlünün muayene ve tedavi istekleri*” başlıklı 71'inci maddesinde; “(1) *Hükümlü, beden ve ruh sağlığının korunması, hastalıklarının tanısı için muayene ve tedavi olanaklarından, tıbbî araçlardan yararlanma hakkına sahiptir. Bunun için hükümlü öncelikle kurum revirinde, mümkün olmaması hâlinde Devlet veya üniversite hastanelerinin mahkûm koşullarında tedavi ettirilir.*” hükmü bulunmaktadır. İddialar bağlamında muhatap Kurumun cevabi yazısına eklediği ilaç reçeteleri ve hastaneye sevk kayıtları tarafımızca incelenmiş; kayıtlarda başvurana psikotik ilaçların reçete edildiği, başvuranın 22.06.2022 tarihinde ... Devlet Hastanesi psikiyatri polikliniğine sevk kararı verildiği ve 24.06.2022 tarihinde sevki gerçekleştirildiği, 21.06.2022 ve 03.07.2022 tarihinde aynı hastanenin acil polikliniğine sevk edilmesine karar verildiği ve bir haftalık süre içerisinde hastaneye sevkini gerçekleştirildiği görülmüştür. Kayıtların incelenmesi sonucunda hastaneye sevk için geçen sürelerin sağlık hakkına erişimin engellenmesine yol açacak düzeye

ulaşmadığı anlaşılmış, başvuranın talep etmesine rağmen hastaneye sevk edilmediğine dair iddiaları yerinde bulunmamıştır.

14. Başvuran diğer bir iddiasında ise Kuruma nakil olarak geldiği ilk günden itibaren kendisine yatak ve yatak takımının verilmediğini, bu eşyaların temin edilmesi için Kuruma birçok dilekçe yazmasına rağmen sonuç alamadığını ifade etmiştir. Muhatap Kurum, başvurana Kuruma ilk girişinde söz konusu eşyaların verildiğini ve bu işlemin tutanak altına alındığını, ayrıca bu konuda Kuruma yönelik herhangi bir dilekçesinin olmadığını belirtmiştir. Konuya dair 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’unda “*Hükümlünün barındırılması ve yatırılması*” başlıklı 63’üncü maddesinde: “(2) *Her hükümlüye yöresel iklimine uygun nitelikte tek tip yatak ve yeterli sayıda yatak takımı verilir.*” hükmü yer almaktadır. Keza Mahpuslara Muameleye Dair Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları uyarınca da; “*Yerel ve ulusal standartlara uygun olarak, her mahpusa, verildiğinde temiz, iyi durumda ve temizliği korumaya yetecek sıklıkta değiştirilen, yeterli büyüklükte ve sayıda yatak takımı ve ayrı bir yatak sağlanır.*” (Nelson Mandela Kuralları, Kural 21). Ceza infaz kurumlarındaki mahpusların gündelik yaşamlarının çoğunu odalarında veya koğuşlarında geçirdiği düşünüldüğünde söz konusu yaşam alanlarında yer alan eşyaların önemi anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda muhatap Kurumdan söz konusu iddialara yönelik belge ve kayıtlar talep edilmiş, söz konusu belge ve kayıtlarda başvurana yatak ve yatak takımının başvurana Kuruma girişinde verilmiş olduğu anlaşılmıştır.

15. Sonuç olarak; ceza infaz kurumundaki tutulma koşulları bir bütün olarak değerlendirilmekle birlikte, yukarıda açıklanan nedenlerle başvurudaki söz konusu iddialar kapsamında hak ihlaline varan bir uygulama bulunmadığı değerlendirilmektedir. Bu çerçevede, 20.04.2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu’nun 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in 69’uncu maddesinin birinci fıkrası kapsamında “*ihlal bulunmadığı*” kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

1. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLALİ OLMADIĞINA,
2. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,
3. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine, 09.11.2022 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Harun MERTOĞLU
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Av. Alişan TIRYAKI
II. Başkan

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

